

11 JAN. 2002

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

II. volebné obdobie

Číslo: 91/2002

1330

N á v r h

poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta FICA

na v y d a n i e

zákona o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb.
Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Návrh na uznesenie:

Národná rada Slovenskej republiky

s c h v a ľ u j e

návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta FICA na vydanie zákona o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Bratislava január 2002

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

II. volebné obdobie

N á v r h

Z á k o n

z o

o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný
zákon v znení neskorších predpisov

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

§ 1

Účelom ochranného dohľadu je vytvorenie podmienok na zabránenie páchania trestnej činnosti zvlášť narušenými odsúdenými osobami a na dovŕšenie ich nápravy.

§ 2

(1) Osoba, ktorej súd uložil ochranný dohľad, je povinná

- a) oznamovať orgánu vykonávajúcemu ochranný dohľad (§ 6) potrebné údaje o spôsobe a zdrojoch svojej obživy a na jeho žiadosť tieto údaje preukazovať,
- b) osobne sa hlásiť tomuto orgánu v lehotách, ktoré určí súd,
- c) vopred oznamovať tomuto orgánu vzdialenie sa z miesta pobytu a
- d) podriaďiť sa starostlivosti pracovníka sociálnej prevencie.

(2) Osobe, ktorej sa ukladá ochranný dohľad, môže súd uložiť ďalšie povinnosti a obmedzenia, a to

- a) nenavštevovať určité miesta, miestnosti alebo zhromaždenia,
- b) zdržiavať sa v prikázanom mieste alebo obvode a nevzdďaľovať sa z neho bez súhlasu orgánu vykonávajúceho ochranný dohľad.

(3) Povinnosti a obmedzenia uložené podľa odseku 2 môže súd meniť alebo odvolávať aj počas výkonu ochranného dohľadu.

§ 3

(1) Ochranný dohľad sa ukladá na jeden rok až tri roky.

(2) Ak sa ochranný dohľad ukladá opätovne, a to skôr, než bol vykonaný ochranný dohľad predtým uložený, súd zruší predtým uložený ochranný dohľad a súčasne rozhodne o uložení nového ochranného dohľadu. Čas, na ktorý sa ochranný dohľad opätovne ukladá, nesmie spolu s dosiaľ nevykonaným zvyškom ochranného dohľadu predtým uloženého prevyšovať čas troch rokov.

§ 4

(1) Ochranný dohľad uloží súd páchatelovi, ktorého odsudzuje ako zvlášť nebezpečného recidivistu na nepodmienečný trest odňatia slobody.

(2) Ochranný dohľad môže súd uložiť aj páchatelovi, ktorého odsudzuje za úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody, ak sa vzhľadom na osobu páchatela, najmä s prihliadnutím na jeho doterajší spôsob života, na prostredie, v ktorom žije, a na povahu spáchanej trestnej činnosti nedá očakávať, že bez ochranného dohľadu nebude pokračovať v trestnej činnosti.

(3) Ak súd potrebuje na rozhodnutie o ochrannom dohľade vykonať ešte ďalšie dokazovanie, ktoré sa nemôže hneď vykonať, a z toho dôvodu neuloží ochranný dohľad na hlavnom pojednávaní, vyhradí rozhodnutie o ňom verejnému zasadnutiu.

(4) Ak si súd nevyhradil rozhodnutie o ochrannom dohľade, môže ho

uložiť len na návrh prokurátora, a to na verejnom zasadnutí; súd prvého stupňa musí o takom návrhu rozhodnúť najneskôr do času, než sa na odsúdenom výkon trestu odňatia slobody skončí.

§ 5

(1) S výkonom ochranného dohľadu sa začne po výkone trestu odňatia slobody.

(2) Ak predseda senátu odloží výkon trestu odňatia slobody na čas dlhší než tri mesiace, rozhodne zároveň o tom, či sa má s výkonom ochranného dohľadu začať pred nariadením výkonu trestu odňatia slobody.

§ 6

Ochranný dohľad vykonávajú útvary Policajného zboru, v obvode ktorých je miesto pobytu osoby, ktorej bol ochranný dohľad uložený, a to v rozsahu určenom v rozhodnutí súdu. Pritom dbajú, aby sa do práv odsúdeného zasahovalo len v miere nevyhnutne potrebnej na dosiahnutie účelu ochranného dohľadu.

§ 7

Výkon ochranného dohľadu sa prerušuje po čas výkonu väzby a trestu odňatia slobody, po čas ochranného liečenia uskutočňovaného v liečebnom ústave, ako aj po čas výkonu vojenskej činnnej služby.

§ 8

(1) Od výkonu ochranného dohľadu uloženého osobe uvedenej v § 4 ods. 2 súd upustí, ak pominú pred jeho začatím okolnosti, pre ktoré bol uložený.

(2) Návrh na upustenie od výkonu ochranného dohľadu môže podať prokurátor alebo riaditeľ nápravno-výchovného ústavu, kde sa na odsúdenom, ktorému bol uložený ochranný dohľad, naposledy vykonáva trest odňatia slobody.

§ 9

(1) Súd prepustí osobu z výkonu ochranného dohľadu, ak sa ukáže, že sa dosiahol jeho účel.

(2) Návrh na prepustenie z výkonu ochranného dohľadu môže podať

- a) policajný orgán, ktorý ochranný dohľad vykonáva,
- b) prokurátor,
- c) osoba, ktorej bol uložený ochranný dohľad, po uplynutí jednej polovice času, na ktorý bol ochranný dohľad uložený, najskôr však po uplynutí jedného roka výkonu ochranného dohľadu; ak sa jej návrhu nevyhoví, môže návrh opakovať až po uplynutí jedného roka.

§ 10

Ochranný dohľad zaniká uplynutím času, na ktorý bol uložený alebo dňom, kedy súd prepustí osobu z výkonu ochranného dohľadu podľa § 9 ods. 1.

§ 11

(1) Ak neustanovuje tento zákon inak, použijú sa na konanie a rozhodovanie o ochrannom dohľade primerane ustanovenia Trestného poriadku.

(2) Rozhodnutie podľa § 4 ods. 4 a podľa § 8 ods. 1 vydáva súd, v obvode ktorého sa na odsúdenom naposledy vykonáva trest odňatia slobody,

a rozhodnutie podľa § 9 ods. 1 okresný súd, v obvode ktorého sa ochranný dohľad vykonáva.

(3) O návrhu na rozhodnutia uvedené v odseku 2 rozhoduje súd na verejnom zasadnutí; na neverejnom zasadnutí rozhoduje v prípade, že návrh urobila neoprávnená osoba alebo že sa návrh podľa § 9 ods. 2 písm. c) podal pred uplynutím lehoty.

(4) Proti uzneseniu, ktorým sa rozhoduje o uložení ochranného dohľadu, o upustení od jeho výkonu alebo o prepustení z jeho výkonu, je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Čl. II

Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 120/1962 Zb., zákona č. 53/1963 Zb., zákona č. 184/1964 Zb., zákona č. 56/1965 Zb., zákona č. 81/1966 Zb., zákona č. 148/1969 Zb., zákona č. 45/1973 Zb., zákona č. 43/1980 Zb., zákonného opatrenia č. 10/1989 Zb., zákona č. 159/1989 Zb., zákona č. 47/1990 Zb., zákona č. 84/1990 Zb., zákona č. 175/1990 Zb., zákona č. 457/1990 Zb., zákona č. 545/1990 Zb., zákona č. 490/1991 Zb., zákona č. 557/1991 Zb., zákona č. 60/1992 Zb., nálezu Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky zo 4. septembra 1992 uverejneného v čiaske 93/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 177/1993 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 248/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 102/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 100/1996 Z. z., zákona č. 13/1998 Z. z., zákona č. 129/1998 Z. z., zákona č. 10/1999 Z. z., zákona č. 183/1999 Z. z., zákona č. 399/2000 Z. z., zákona č. 253/2001 Z.z. a zákona č. /2001 Z. z. sa dopĺňa takto:

1. § 71 ods. 1 znie:

„(1) Ochrannými opatreniami sú ochranný dohľad, ochranné liečenie,

ochranná výchova a zhabanie veci.“

2. § 71 sa dopĺňa novým odsekom 3, ktorý znie:

„(3) Ochranný dohľad je upravený osobitným zákonom.“

3. V § 171 ods. 1 písm. d) sa na konci slovo „alebo“ nahrádza čiarkou a za písmeno d) vkladá nové písmeno e), ktoré znie:

„e) nedodržiava povinnosti alebo obmedzenia uložené súdom v rámci ochranného dohľadu alebo“.

Písmeno e) sa označuje ako písmeno f).

Čl. III

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. júla 2002.

Dôvodová správa

Všeobecná časť

V oblasti boja proti všeobecnej kriminalite nedošlo v posledných rokoch k závažným posunom smerom k zlepšeniu situácie. Podľa kvalifikovaných prognóz sa predpokladá, že aj v budúcnosti bude na Slovensku ročne registrovaných okolo 100 tisíc trestných činov, že viac ako tridsať percent všetkých trestných činov budú páchať recidivisti a že jednu tretinu všetkých páchatelov budú predstavovať mladiství a deti.

Slovensko osobitne zlyháva v štádiu prichádzajúcom po výkone trestu odňatia slobody, kedy neexistujúci systém postpenitenciárnej starostlivosti a formálna sieť sociálnych kurátorov vytvárajú podmienky na opakované páchanie trestnej činnosti a návrat páchatelov do výkonu trestu odňatia slobody.

Do roku 1990 s menšími alebo väčšími úspechmi platil na celom území bývalej federácie zákon č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohľade. Umožňoval pôsobenie na odsúdených aj po výkone trestu odňatia slobody a v súčinnosti s určitými prvkami postpenitenciárnej starostlivosti tvoril zaujímavý a vcelku efektívny mechanizmus dohľadu nad zvlášť narušenými osobami, ktoré aj napriek potrestaniu trestom odňatia slobody mali sklony k páchaniu ďalšej trestnej činnosti. Zákon bol v roku 1990 zrušený z dôvodov, ktoré nemožno považovať za dôvody odborného charakteru a súčasnosť ukazuje potrebu vrátiť sa k jeho myšlienkam. Napriek tomu, že zákon č. 44/1973 Zb. nebol počas svojej účinnosti ani raz novelizovaný, objavovali sa úvahy o potrebe jeho zmien už v období do roku 1990. Nový návrh zákona o ochrannom dohľade, ktorý sa predkladá po jedenástich rokoch, uvedenú kritiku plne zohľadňuje a prináša upravené znenie ustanovení o ochrannom dohľade.

Návrh zákona na rozdiel od znenia zákona č. 44/1973 Zb. umožňuje uloženie ochranného dohľadu aj mladistvým, posilňuje postavenie súdu pri určovaní podmienok ochranného dohľadu a prináša aj niekoľko ďalších zlepšení, na ktoré počas platnosti zákona č. 44/1973 Zb. upozorňovala prax.

Obdobný návrh zákona už bol predložený v II. volebnom období. Súčasná verzia návrhu zákona obsahuje aj 11 doplňujúcich a pozmeňujúcich návrhov, ktoré obsahovala spoločná správa výborov Národnej rady Slovenskej republiky a ktoré gestorský výbor odporúčal Národnej rade Slovenskej republiky aj schváliť.

Vzhľadom na súčasný vývoj recidívy, kriminality a ťažkosti v postpenitenciárnej starostlivosti je nutné predložený návrh zákona považovať

za spoločensky potrebný a užitočný.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými zmluvami v oblasti ľudských práv, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Návrh nevyvoláva potrebu vytvárania nových pracovných miest alebo inštitucionálnych zmien. Nemá dopad na rozpočet obcí a miest ani na štátny rozpočet. Potvrdenie o prerokovaní návrhu zákona s pracovníkmi Ministerstva financií Slovenskej republiky tvorí prílohu návrhu zákona.

Osobitná časť

Čl. I

K § 1

Ustanovenie § 1 definuje účel ochranného dohľadu širšie, ako tomu bolo v pôvodnom zákone z roku 1973. Účelom má byť takto kombinácia prevencie a prevýchovy odsúdeného páchatela prepusteného z výkonu trestu odňatia slobody. Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy sa predpokladá, že ochranný dohľad bude možné uložiť aj mladistvým páchatelom, kde by mohol zohrávať významnú úlohu. Obidve uvedené zmeny boli do návrhu zákona zaradené na základe odporúčania praxe, ktorá do roku 1990 hodnotila pôsobenie inštitútu ochranného dohľadu.

K § 2

Podstata ustanovenia § 2 zákona č. 44/1973 Zb. je zachovaná s tým rozdielom, že to bude súd, ktorý bude určovať lehoty, v ktorých sa bude povinná osoba hlásiť na policajnom orgáne a že sa rozširuje okruh zákonných povinností osoby pod ochranným dohľadom o povinnosť podrobiť sa starostlivosti sociálneho kurátora. Aj tieto pripomienky priniesla prax. Nové ustanovenie § 2 obsahuje aj nový odsek 3, ktorý umožňuje súdu, aby fakultatívne povinnosti ukladané odsúdenému podľa § 2 ods. 2 menil alebo odvolával aj počas výkonu ochranného dohľadu, čo podľa zákona č. 44/1973 Zb. nebolo možné. Aby návrh zákona v tomto ustanovení plne vyhovoval ústavným garanciam ochrany ľudských práv, na rozdiel od pôvodného zákona č. 44/1973 Zb. neobsahuje oprávnenie policajného orgánu vstúpiť do obydľia prepustenej osoby.

K § 3

Aj pri tomto návrhu je zachovaná podstata pôvodného ustanovenia zákona č. 44/1973 Zb. s procedurálnou zmenou, podľa ktorej pri opätovnom ukladaní ochranného dohľadu súd najskôr zruší pôvodné rozhodnutie o uložení ochranného dohľadu. Takýto postup bol odporúčaný praxou a prinesie väčšiu efektivitu pri rozhodovaní.

K § 4

Podstata ustanovenia § 4 návrhu zákona je totožná s ustanovením § 4 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný. V § 4 ods. 2 návrhu zákona je drobná zmena v porovnaní s pôvodným ustanovením,

pretože bolo treba odstrániť dikciu, ktorá bola typická pre právne normy platné do roku 1989 (napr. pojem „riadny život pracujúceho človeka“).

K § 5

Podstata ustanovenia § 5 návrhu zákona je totožná s ustanovením § 5 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný.

K § 6

Na rozdiel od pôvodného ustanovenia § 6 v návrhu zákona nie je členený na odseky a policajným orgánom vykonávajúcim ochranný dohľad sa neukladá povinnosť spolupracovať pri výkone ochranného dohľadu s orgánmi miestnej samosprávy alebo spoločenskými alebo inými organizáciami. Takáto povinnosť je formalistická a v praktickom živote nemá veľký význam. Inak je podstata ustanovenia § 6 návrhu zákona totožná s ustanovením § 6 ods. 1 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný.

K § 7

Toto ustanovenie určuje, kedy sa prerušuje výkon ochranného dohľadu. Na základe pripomienok praxe sa z pôvodného znenia ustanovenia § 7 vypúšťa ako podmienka prerušenia výkonu ochranného dohľadu skúšobný čas určený pri podmienenečnom prepustení.

K § 8

Podstata ustanovenia § 8 návrhu zákona je totožná s ustanovením § 8 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný.

K § 9

Podstata ustanovenia § 9 návrhu zákona je totožná s ustanovením § 9 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný.

K § 10

Na základe pripomienok praxe sa za jediný dôvod zániku ochranného dohľadu bude považovať uplynutie času, na ktorý bol ochranný dohľad uložený. V pôvodnom ustanovení § 10 ods. 2 zákona č. 44/1973 Zb. sa za dôvod zániku ochranného dohľadu považovalo aj nadobudnutie právoplatnosti rozhodnutia, že sa podmiennečne odsúdený osvedčil. Prax a zhodnotenie účinnosti ochranného dohľadu tento dôvod zániku ochranného dôvodu odmietali.

K § 11

Podstata ustanovenia § 11 návrhu zákona je totožná s ustanovením § 11 zrušeného zákona č. 44/1973 Zb. Keďže výklad tohto ustanovenia je dostatočne zabezpečený v rôznych publikáciách (napr. komentáre k trestným kódexom a pod.), nie je účelné v odôvodnení návrhu zákona opakovať výklad ustanovení, ktorý sa ustálil v rokoch 1973 - 1990 a je bežne prístupný.

Čl. II

Návrat k inštitútu ochranného dohľadu vyžaduje aj drobnú zmenu Trestného zákona, ktorá sa dotýka jeho ustanovení § 71 a § 171. Ide v podstate o dikciu, ktorá bola súčasťou Trestného zákona do platnosti zákona č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohľade.

Čl. III

Účinnosť zákona sa navrhuje dňom 1. júla 2002, aby sa vytvoril priestor na oboznámenie praxe s návratom k inštitútu ochranného dohľadu.

DOLOŽKA ZLUČITEĽNOSTI NÁVRHU ZÁKONA S PRÁVOM EURÓPSKEJ ÚNIE

1. Navrhovateľ zákona: Robert Fico
2. Názov návrhu zákona: Návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
3. V práve Európskej únie je problematika návrhu zákona: Neupravená.
4. Návrh zákona svojou problematikou: Nepatrí medzi prioritné oblasti aproximácie práva uvedené v čl. 70 Európskej dohody o pridružení a svojou problematikou nepatrí ani medzi priority odporúčané v Bielej knihe.
5. Charakteristika právnych noriem Európskej únie, ktorými je upravená problematika návrhu zákona: bezpredmetné
6. Vyjadrenie stupňa kompatibility s právnou normou Európskej únie: bezpredmetné

Doc. JUDr. Robert Fico, CSc.
*poslanec Národnej rady
Slovenskej republiky*

Bratislava 7. januára 2002

Vážený pán predsedu Národnej rady Slovenskej republiky,

v súlade s Rokovacím poriadkom Národnej rady Slovenskej republiky si Vám dovoľujem predložiť návrh zákona o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Návrh zákona odôvodním osobne.

S úctou

Príloha. 3

Doc. Dr. Jozef Migaš, CSc.
predseda Národnej rady
Slovenskej republiky

Bratislava

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR
Odbor štátneho rozpočtu

Bratislava 10. 1. 2002

Národná rada
Slovenskej republiky

Vec: Stanovisko odboru štátneho rozpočtu k rozpočtovým
dôsledkom návrhu poslanca NR SR Roberta Fica na vydanie
zákona o ochrannom dohľade a ktorým sa dopĺňa zákon č.
140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

V dôvodovej správe k predloženému návrhu sa konštatuje,
že "Návrh nevyvoláva potrebu vytvárania nových pracovných
miest alebo inštitucionálnych zmien. Nemá dopad na rozpočet
obcí a miest ani na štátny rozpočet".

Odbor štátneho rozpočtu sa s týmto konštatovaním
stotožňuje za predpokladu, že zvýšené výdavky nevzniknú
inštitúciám, ktoré ochranný dohľad vykonávajú (najmä útvary
polícieho zboru).

Odbor štátneho rozpočtu sa v tejto etape pripomienkovania
nevyjadruje k legislatívnej a obsahovej stránke predloženej
novely zákona.

Ing. Miloš Nosál, CSc.
riaditeľ odboru
štátneho rozpočtu

M. Nosál